

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

REMISSVAR (U2016/01529/UH) Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden (SOU 2016:29).

Saco har beretts tillfälle att yttra sig över Forskarkarriärutredningens betänkande Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden. Utredningen hade i uppdrag att se över hur villkoren kan förbättras för kvinnor och män som är doktorander, hur meriteringsanställningen i högskoleförordningen kan förändras i syfte att skapa en attraktiv forskarkarriär, hur användningen av på varandra följande tidsbegränsade anställningar under lång tid i högskolan kan motverkas, och hur mobiliteten kan öka i fråga om män och kvinnor som är doktorander samt män och kvinnor som tillhör den forskande och undervisande personalen.

I betänkandet föreslår utredningen bland annat att utbildningsbidrag och stipendier för doktorander avskaffas, att meriteringsanställningen biträdande lektor införs med rätt till tillsvidareanställning efter prövning, att mobilitet tillmäts meritvärde vid rekryteringar samt att visstidsanställningar och mobilitet följs upp regelbundet.

Sacos synpunkter i sammanfattning

- Saco är i huvudsak positiva till de förslag som utredningen lägger fram. Utredningens förslag är steg i rätt riktning för att skapa tydligare karriärvägar och bättre villkor för unga forskare inom akademien.
- Saco välkomnar att utbildningsbidraget tas bort samt att stipendier för doktorander avskaffas.
- Saco tillstyrker att det nuvarande systemet för meriteringsanställningar ersätts av biträdande lektor med rätt till tillsvidareanställning efter prövning utifrån från början fastställda krav.
- Saco vill dock betona att tillsvidareanställd forskande och undervisande personal ska utgöra basen på högskolan, de biträdande lektoraten är endast ett komplement som tydligt ska syfta till meritering.
- Saco beklagar att utredningen inte tydligare hanterar högskolans missbruk av visstidsanställningar som staplas på varandra.
- Saco är kritisk till att utredningen inte adresserar hindren för rörlighet mellan sektorer.
- Saco saknar en belysning av villkoren och förutsättningarna för de som bedriver forskarutbildning och forskning på deltid, i kombination med annan yrkesutövning.

Tiina Kangasniemi
Samhällspolitiska
avdelningen
08-613 48 06
tiina.kangasniemi@saco.se

Sveriges akademikers
centralorganisation
Box 2206
103 15 Stockholm
Besök: Lilla Nygatan 14
Tel växel: 08-613 48 00
Fax: 08-24 77 01
E-post: kansli@saco.se
www.saco.se

Saco vill dessutom poängtera att utredningens förslag förutsätter höjda basanslag. Höjda basanslag är en förutsättning för att lärosätena ska kunna arbeta långsiktigt och strategiskt med rekrytering och verksamhetsplanering. Det är också en förutsättning för att antalet meriteringstjänster ska bli tillräckligt många för att ha avsedd betydelse, samt för att antalet doktorander inte ska minska när de blir dyrare för institutionerna p g a borttagandet av utbildningsbidrag och stipendier.

Saco välkomnar att utbildningsbidrag och stipendier för doktorander tas bort

Saco välkomnar förslaget om att ta bort utbildningsbidragen som finansieringsform för doktorander. Även om lärosätena själva redan beslutat om att ta bort utbildningsbidragen är det bra med en tydlig signal från statligt håll om att utbildningsbidrag inte är ett lämpligt sätt att finansiera doktorander.

Saco är också positiva till den utfasning av stipendier för doktorander som utredningen föreslår. Ur ett fackligt perspektiv är det självklart att alla som arbetar vid en högskola också är anställda av högskolan. Stipendier skapar dessutom ojämlikhet och problem med bland annat försäkringar och sociala förmåner.

Det är också av yttersta vikt att man säkerställer att de doktorander som har stipendier under utfasningsperioden erhåller likvärdiga villkor och möjligheter som de doktorander som har doktorandtjänst, både vad gäller t ex lön, socialt skyddsnät och möjlighet till pedagogisk meritering. Det är också viktigt att säkerställa att problemen med stipendiefinansiering inte förskjuts till postdoktorerna. Det hade varit önskvärt att även stipendier på postdoc-nivå diskuterats inom ramen för utredningen.

Saco tillstyrker en ny meriteringsanställning men betonar att fast anställd personal ska utgöra basen på högskolan

Saco tillstyrker den nya meriteringsanställning med rätt till tillsvidareanställning efter provning som utredningen föreslår. Den nya meriteringsanställningen är bättre än de gamla och ett steg i rätt riktning för att skapa en tydligare karriärstruktur inom den svenska högskolan. Rätten till provning för tillsvidareanställning utifrån krav som är kända vid meriteringsanställningens tillträde är en viktig aspekt av dessa tjänster. Saco välkomnar också att tjänsten ska ge möjlighet till såväl pedagogisk som vetenskaplig meritering. Det är också viktigt att tjänsterna, som förslaget också anger, utlyses tillbörligt och tillsätts i öppen konkurrens.

Saco vill dock poängtera att tillsvidareanställd forskande och undervisande personal ska utgöra huvuddelen av de anställda inom högskolan. För många forskarutbildade finns också en arbetsmarknad utanför högskolan och det är olyckligt om högskolan erbjuder sämre villkor. Det är viktigt med goda anställningsvillkor för att de bästa ska vilja stanna kvar inom akademien. De biträdande lektoraten fungerar dock som ett komplement till de fasta anställningarna och är motiverade då de syftar till meritering, ger rätt till prövning och bidrar till en tydligare karriärstruktur på högskolan.

Det är bra att utredningen föreslår ett mål för antalet meriteringstjänster. För att införandet av den nya meriteringsanställningen ska ha avsedd effekt krävs att högskolorna inrättar ett högt antal tjänster. Det är dock viktigt att dessa tjänster inte tränger undan lektorat utan snarare ersätter andra former av tidsbegränsade anställningar så att andelen anställda som har en tydlig karriärväg ökar.

Höjda basanslag är en förutsättning för utredningens förslag

Saco vill markera att höjda basanslag är en grundförutsättning för att lärosätena ska kunna vara goda arbetsgivare som erbjuder tillsvidareanställningar, bra arbetsvillkor och som har möjlighet till långsiktig planering och strategisk rekrytering. Utredningens förslag förutsätter att basanslagen ökar. Detta krävs bland annat för att det ska vara möjligt att inrätta ett tillräckligt stort antal biträdande lektorat, dels för att doktoranderna blir dyrare att finansiera när möjligheten att använda utbildningsbidrag och stipendier försvinner.

Utredningen saknar skarpa förslag för att begränsa missbruket av visstidsanställningar

Saco är förvånad över att utredningen inte har skarpare förslag för att begränsa möjligheten att stapla tidsbegränsade anställningar på varandra då detta var en del av uppdraget. Utredningen menar bland annat att den föreslagna meriteringsanställningen och dess konstruktion kommer att minska problemet, men Saco är tveksam till att det är tillräckligt för att man ska komma tillrätta med missbruket. Saco förutsätter att regeringen i den kommande forskningspolitiska propositionen presenterar förslag som har större effekt för att motverka missbruk av visstidsanställningar.

Saco välkomnar att mobilitet tillmäts meritvärde men saknar förslag för att uppmuntra rörlighet mellan sektorer

Saco är positiva till de förslag för ökad mobilitet som utredningen föreslår. Det är viktigt att anställningar utlyses öppet och att anställningsförfarandet är transparent. Det är också bra att lärosätena föreslås ha en rekryteringsstrategi som är tydligt kommunicerad och att mobilitet ska utgöra en merit vid forskar- och läraranställningar. Saco uppskattar också att utredningen föreslår att även externa forskningsfinansiärer bör främja mobiliteten. Saco är dock tveksam till att de föreslagna åtgärderna för ökad mobilitet är tillräckliga.

Saco är också kritisk till att utredningen inte tydligare tar upp hindren för rörlighet mellan sektorer. Att mobilitet tillmäts meritvärde i de biträdande lektoraten är knappast tillräckligt för att öka möjligheten för forskare att återvända till akademien efter en tid i t ex näringslivet.

Saco saknar dessutom en belysning av villkoren för de som bedriver forskarutbildning och forskning på deltid, i kombination med annan yrkesutövning. Detta handlar till exempel om de som har kombinationstjänster av olika slag eller som kombinerar forskning inom akademien med sysselsättning utanför akademien.

Saco är positiva till förbättrad uppföljning av anställningar och mobilitet

Utredningen föreslår att den undervisande och forskande personalens anställningar och anställningshistorik följs upp, såväl på nationell nivå som på lärosätetsnivå. Utredningen betonar särskilt att jämställdheten bland de biträdande lektorerna ska följas upp. Utredningen föreslår också en modell för uppföljning av mobilitet.

Saco välkomnar det utökade uppföljningsuppdrag som utredningen föreslår. Förbättrad statistik och uppföljning av den undervisande och forskande personalens anställningar är bland annat viktig för att synliggöra problemen med visstidsanställningar. En utökad uppföljning behövs också för att man ska kunna bedöma om målet i form av antal meriteringsanställningarna uppnås. Uppföljningen ger dessutom information om eventuella skevheter i användandet av meriteringsanställningar, t ex utifrån kön och forskningsämne.

Saco hänvisar också till bilagda svar från Naturvetarna, Saco Studentråd, Sveriges Ingenjörer, Sveriges läkarförbund och Sveriges Tandläkarförbund samt till det svar som Sveriges universitetslärarförbund lämnat in direkt till departementet.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist

Linda Simonsen